

DEVELOPMENT OF MEMORY PROCESSES IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Eshmatova Sevaraxon Adxamovna

Fergana region, Uzbekistan district

5th grade elementary school teacher

Annotation: The article describes the research conducted by scientists on the development of memory processes in students studying in schools.

Keywords: Thinking, culture, politics, memory, phenomenon, operative, forgetting, remembering.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA XOTIRA JARAYONLARINING RIVOJLANISHI

Eshmatova Sevaraxon Adxamovna

Farg'ona viloyati O'zbekiston tumani

Sumumta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: maqolada maktablarda talim olayotgan o'quvchilarning hotira jarayonlarining rivojlanishi borasida olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: tafakkur, madaniyat, siyosat, xotira, fenomen, operativ, unutish, eslash.

Xotira jarayonlarini o'rganish bo'yicha psixologiya fani sohasida bir qancha tadqiqotlar olib borilgan. Xotira va uning jarayonlari olamni bilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, bola olamni bilishda olgan ma'lumotlari ular uchun yangi-yangi ochilishlar bolib hisoblanadi. Idrok etilgan ma'lumotlar uning miyyasida saqlanib qoladi, keyingi ma'lumotlarni idrok etishda avval o'zlashtirilgan va ongida saralangan ma'lumotlarga tayanadi. Xotira borasida ilmiy izlanishlar olib borish bu tibbiy, genetik, biokimik, kibernetik sohalarini qamrab olingan bo'lib, psixologiya sohasida ham o'znavbatida bunda etibor berib kelingan. Xotira borasida birinchi nazariya asaunatif nazariya bo'lib, bu hozirgi kunda ham o'z ilmiy moxiyatini yo'qatgani yo'q. Bu nazariya XVII asirda Angilya va Germaniyada yuzaga kelib XVIII va XIX asirda faol ravishda qayta ishlab chiqildi. Bu nazariyani asoschilari G.Ebbingaus, o'z tadqiqotlarida uch harfdan iborat ma'nosiz bo'lg' inlarni eslab qolish jarayoning egri chiziqlar asosida ko'rsatib berdi. Bunday

bo'lg' inlarning birinchi hatosiz qaytarishlardan so'ng juda tez unutilishini ko'rsatib o'tadi. Birinchi soatdan so'ng qabul qilingan ma'lumotlarning 60% esdan chiqarilgan. 6 kundan so'ng birinchi yodlangan bo'lg' inlarning 20% dastlab ammiqdorda esda qolgan.

Bu nazariya kishi xotirasining tanlovchanligini tushuntirib berdi. Yuz nberadigan hodisalar asosida asotsatsiyalar hosil bo'ladi. Kishi miyyasida xotirasiga kiruvchi va saqlanuvchi ma'lumotlarni doim tanlash hususiyatiga ega. Xotirada eslab qolish natijasida saqlanib qolish vaqtiga avval esda olib qolingan vaqayta esda tushirilganlik bilan o'zaro bog'liq. XIX asrga kelib xotiraning assasiotiv nazariyasi o'rniga gentalt nazariya yuzaga keldi. Ularning nazariyasiga ko'ra xotira fenomeni birinchi elementi assotsatsiyalar emas, balki elementlarni to'raligicha tashkillash geshtaldan iborat. Esab qolish va esga tushirishda dastlab materialning to'raluzilish ko'rinishda qabul qilinadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki xotirani rivojlantirish mumkin. Dastlab olimlar xotirani mnemonak shaklini o'rganishga harakat qilgan.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki xotirani rivojlantirish mumkin. Dastlab olimlar xotirani mnemonak shaklini o'rganishga harakat qilgan. Bu esda qoldirishni yengillashtirish maqsadida sun'iy ravishda

maxsus chizmalari, shartli belgilar tariqasida qollaniladigan usullar yi' gindisi. Mnemonika koproq assotsiativ (o' xshashlik, yondoshlik va qarama – qarshilik) qonunlariga asoslangan bo' lib, faqat o' zaro bog' langan ma' lumot va materiallarni esda qoldirish uchun qo' llaniladigan yordamchi usullar yig' indisidir.

Qishda uzoq muddatli va qisqa muddatli xotirasi o' zaro bog' liq bo' lib , bir sistema tarzida ishlaydi . Amerkalik olimlar R .Atkinson va r. Shifrin uzoq va qisqa muddatli xotira o' rtaidagi o' zaro bog' liqlikdan faoliyatini o' rganib chiqadilar Ular o' z tadqiqotlari asosida quydagi sxema ishlab chiqadilar Bu nazariyaga muvofiq uzoq muddatli xotira chegarasiz hajmda nomoyon bo' ladi, lekin unda saqlangan ma' lumotlarni ixtiyoriyn eslash imkoniyati chegaralangan bo' ladi .

Shu bilan birga qisqa muddatli xotirada saralangan ma' lumotlar uzoq muddatli xotiralanishi uchun u qisqa muddatli xotirada saqlanib turgan vaqtda u ustida ma' lum bir ishlarni olib boorish muhim ahamiyatga ega. Bu ish qayta kodlashtirish yani tushunarli bo' lishi va miyaga kira olishi uchun tushunarli holatga keltirilishi kerak .

Ko' nikma hayotiy vaziyatlarda qisqa muddatli va uzoq muddatli xotira o' zaro bog' liklikda parallel ishlaydi .

Psixozanaliz asoschisi Z.Freyd kundalik hayotimizda yuz beradigan unutish jarayon0ng mehanizmlarini tahlil eteshga diqqaat etiborini qaratadi . U keng tarqalgan mehanizm bu fikrni majburan kiritishga qarashlilikni buzilishi bu namunadir siqib chiqarilishidir deb ko' rsatib o' tadi .U shuni takidlab o' tadiki shuning asosida kun hamda eslashni hohlamaslik motive yotadi. Z.Fraytni yalqini bo'yicha bu mativlar kishi biror nimani yoki narsani ixtiyorsiz yo'qtar yoki berkitib qo' yar ekan bu u kishining bu narsani unitishni hohlaganligi bilan bog'liq. Chunki bu narsa unga psixologik yoqimsiz holatni eslatishi mumkin .

Kishi xotirasiga bog'liq faktorlar xotiraning genetativ nazaryasi namoyonlarining izlanishlarida ham o' z ifodasini topgan. Ulardan biri B.V Zeygarnik bo'lib ,uning qarashlari Zeygarnik efekti deb ataldi. Uning bu qarashi shundan iboratki agar kishlar topshiriqlar seriyasini taklif qilinsa ulardan biri ishni oxirigacha etkazadi ,boshqalari ishning oxirigacha etkazmay tashlab qo'yadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar Ro'Yxati.

1. E. Goziyev va b. «Psixologiya muammolari» Toshkent. 1999 y. 196
2. E.Goziyev «Zamonaviy raxbar kiyofasi» X.T 2000 y 2-son.200
3. E.Goziyev «Raxbar faoliyatidagi nuksonlarni bartaraf etish» X.T. 2000 y 3-son.
4. Arofatxon, A., & Mohinur, D. (2021). Oilaviy Munosabatlar Va Ularga Psixologik Yondashuv Negizi. Ижтимоий Фанларда Инновация онлайн илмий журналы, 1(1), 108-114.
5. Jalolova, M. (2021, May). SENSORY DEVELOPMENT IN PRESCHOOL AGE. In Archive of Conferences (Vol. 25, No. 1, pp. 153-157).
6. Djalolova, M., & Mamajonova, S. (2020). THE PROBLEM OF LEARNING CREATIVE THINKING IN PRESCHOOL CHILDREN. Theoretical & Applied Science, (4), 176-178.